

Rapport

Schijnzelfstandigheid onder zzp'ers

Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV)
Februari 2021

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/047

Datum

februari 2021

Opdrachtgever

Federatie Nederlandse Vakbeweging

Auteurs

Hendrik Nijenhuis
Jan Folkerts

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste uitkomsten	4
1 Inleiding	7
2 Kennis van Nederlanders over zzp'ers	8
3 Flexibilisering van arbeidsmarkt	10
4 Platformbedrijven en zzp'ers	14
5 Houding tegenover schijnzelfstandigheid	17
6 Beperken van schijnzelfstandigheid	20
7 Verantwoording	25

Belangrijkste uitkomsten

Aanleiding en doel

De FNV is geïnteresseerd in het kennisniveau en de houding van de Nederlander ten opzichte van het thema schijnzelfstandigheid. Een aantal kenmerken van schijnzelfstandigheid zijn: geen vrijheid om te onderhandelen over tarieven, geen zeggenschap over de werkzaamheden en werktijden en vaak gaat het om structureel werk dat vergelijkbaar is met wat werknemers in vaste dienst doen.

I&O Research voerde dit landelijk representatieve onderzoek uit onder 2.180 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Niet alle vragen die in dit rapport worden gepresenteerd zijn aan allen van hen gesteld. Bij iedere tabel of figuur wordt de steekproefbasis vermeld. Het onderzoek vond plaats van woensdag 27 januari tot dinsdag 2 februari 2021. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Alle deelnemers zijn afkomstig uit het I&O Research Panel.

Kennis van Nederlanders over zzp'ers

Hoeveel procent is werkzaam als zzp'er?

Om een beter beeld te krijgen van het kennisniveau van Nederlanders over zzp'ers en schijnzelfstandigheid is hen gevraagd om aan te geven hoeveel procent volgens hen werkzaam zijn als zzp'er en in welke sectoren zzp'ers voornamelijk actief zijn. In werkelijkheid is in Nederland ongeveer 13 procent van de werkenden werkzaam als zzp'er. Meer dan de helft van de Nederlanders hadden dit goed (17%) of zaten er dichtbij (45%).

Sectoren waar veel zzp'ers werkzaam zijn

Cultuur, sport en recreatie, de bouwsector en advisering, onderzoek en speciale zakelijke dienstverlening zijn voorbeelden van sectoren waar veel zzp'ers werkzaam zijn. Nederlanders denken vooral aan de bouwsector, de sector persoonlijke dienstverlening en de sector productie, installatie en reparatie bij sectoren waar veel zzp'ers werkzaam zijn.

Flexibilisering arbeidsmarkt

Relatief veel zzp'ers in Nederlandse beroepsbevolking: positief of negatief?

In verhouding met andere Europese landen zoals België en Duitsland, heeft Nederland verhoudingsgewijs veel zzp'ers in de beroepsbevolking. Nederlanders zijn gevraagd of ze dit positief of negatief vinden. Deze vraag is bewust algemeen en multi-interpretabel gesteld om een beeld te krijgen van de eerste associaties die deze vraag oproept.

Het grootste deel van de Nederlanders is hier niet positief of negatief over, maar staat er neutraal in. Echter, een deel van de 'neutraal-groep' geeft bij de toelichting aan geen duidelijke mening te kunnen vormen. Een kwart van de Nederlanders (26%) vindt het hoge aandeel zzp'ers in de beroepsbevolking negatief. Controle en zekerheid zijn belangrijke motieven. Een op de vijf (18%) staat hier positief tegenover. Een flexibele schil is volgens hen van belang voor meerdere sectoren en draagt bij aan vernieuwing.

De arbeidsmarktontwikkelingen

Zes op de tien Nederlanders vindt dat de flexibilisering van de arbeidsmarkt is doorgeslagen. Verder zijn er ongeveer evenveel mensen het (helemaal) eens als (helemaal) oneens over dat de arbeidsmarkt zichzelf door vraag en aanbod zal reguleren. Zeven op de tien vinden dat het sociale stelsel (vangnet) onhoudbaar is wanneer steeds minder mensen hieraan bijdragen. Een vijfde van de Nederlanders vindt dat de zzp'er prima voor zichzelf kan zorgen en vindt dat de zzp'er juist minder behoefte heeft aan regels van de overheid.

Verloning: zzp'ers en werkenden in loondienst

Iets meer dan de helft van de Nederlanders is van mening dat zzp'ers meer moeten verdienen dan iemand in loondienst bij hetzelfde werk. In vergelijking met werkenden in loondienst vinden zzp'ers vaker dat de zzp'er meer moet verdienen bij hetzelfde werk. Hiervoor noemt men het afdekken van het risico op ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid, het opbouwen van pensioen, het sparen voor vakanties en het afdekken van gereedschaps- en materiaalkosten als redenen.

Vier op de tien Nederlanders vinden dat zzp'ers en werkenden in loondienst hetzelfde zouden moeten verdienen. Het gaat volgens hen namelijk om hetzelfde werk, waar een gelijke beloning tegenover moet staan. In verhouding met zzp'ers geven werkenden in loondienst vaker aan dat de verloning hetzelfde zou moeten zijn.

Platformbedrijven

Bekendheid met platformbedrijven waar veel zzp'ers werken

Er zijn meerdere platforms in Nederland waar veel zzp'ers actief zijn. Uber Taxi, Deliveroo en Uber Eats zijn het meest bekend bij Nederlanders. YoungOnes, Temper en Lyceo behoren tot de wat minder bekende platformbedrijven waar veel zzp'ers werkzaam zijn.

Gebruik van platformbedrijven als consument

Uber Taxi, Deliveroo en Uber Eats zijn bekend onder een groot deel van de Nederlanders en worden over het algemeen allen relatief vaak 'wel eens' gebruikt. De personen die aangaven bepaalde platforms 'wel eens' te gebruiken hebben ook hun gebruiksfrequentie gegeven. Daaruit blijkt dat gebruiksfrequentie van de bezorgplatforms Uber Eats en Deliveroo het hoogst is.

Motieven voor gebruik platformbedrijven

Nederlanders gebruiken platformbedrijven om uiteenlopende redenen. Gemak is bij alle platformaanbieders een veel gehoord argument voor het gebruik. Uber Taxi blijkt in gebruiksgemak nog een extra voordeel te hebben door de mogelijkheid van afname van de dienst in het buitenland. Ook wordt bij Uber Taxi het prijsniveau meerdere keren genoemd. Bij Uber Eats en Deliveroo speelt juist het aanbod een belangrijke rol.

Internationale platformbedrijven moeten ook in Nederland belasting betalen en sociale premies afdragen

Bijna negen op de tien Nederlanders vinden dat platformbedrijven ook in Nederland belasting zouden moeten betalen en acht op de tien vinden dat platformbedrijven ook sociale premies moeten afdragen.

Schijnzelfstandigheid

Houding tegenover schijnzelfstandigheid

Om inzicht te krijgen in de houding van Nederlanders tegenover schijnzelfstandigheid is hen een casus voorgelegd. Bij de casus zijn we er van uit gegaan dat een schijnzelfstandige geen eerlijk en zeker inkomen ontvangt. Uit de casus is naar voren gekomen dat meer dan de helft van de Nederlanders aangeeft bereid te zijn om meer te betalen als zij er zeker van zijn dat de aanbieder een eerlijk en zeker inkomen krijgt. Daarnaast gaf driekwart van de Nederlanders aan zeker (40%) of misschien (34%) bereid te zijn om te kiezen voor een andere aanbieder als men er zeker van is dat een aanbieder daar een eerlijk en zeker inkomen krijgt. Een op de drie is (zeker) niet bereid om meer te betalen en een op de tien is (zeker) niet bereid om te kiezen voor een andere aanbieder.

Rol van stakeholders bij schijnzelfstandigheid

Ongeveer zeven op de tien Nederlanders vinden dat de overheid actief moet controleren of er sprake is van schijnzelfstandigheid. Een iets kleiner deel vindt dat een werkgever moet bewijzen dat er sprake is van echte zelfstandigheid bij inhuur van een zzp'er en een nog iets kleiner deel vindt dat het makkelijker moet worden voor schijn-zzp'ers om een arbeidsovereenkomst op te eisen. Drie op de tien Nederlanders vinden dat de overheid momenteel andere (urgenter) problemen op te lossen heeft dan op te komen voor kwetsbare arbeidsrelaties.

Belang van beperking schijnzelfstandigheid

Drie soorten werkenden: werknemer met contract, uitzendkracht of zelfstandige

Commissie Borstlap stelt dat er drie soorten werkenden zouden moeten zijn: werknemer met contract, uitzendkracht of zelfstandige. Meer dan de helft van de Nederlanders is het (helemaal) eens met deze stelling. Zo vinden meerdere Nederlanders dat dit voor meer overzicht en duidelijkheid zorgt. Een stuk kleiner deel is het niet eens met het standpunt van de commissie Borstlap. Zo geven meerderen aan dat voor sommige sectoren een flexibele schil essentieel is.

Rechtszaak van FNV tegen platformbedrijven

Meer dan driekwart van de Nederlanders was niet op de hoogte van de rechtszaak van de FNV tegen platforms als Deliveroo, Temper en Uber. Hoewel slechts een kwart van de Nederlanders op de hoogte was van de rechtszaak van de FNV, vindt een ruime meerderheid (64%) het een goede zaak dat de FNV deze rechtszaak is gestart.

Schijnzelfstandigheid en landelijke verkiezingen

Het merendeel van de Nederlanders geeft aan (zeer) weinig of geen rekening te houden met schijnzelfstandigheid bij het uitbrengen van hun stem. Zzp'ers houden met het oog op de verkiezingen vaker (zeer) veel rekening met de wijze waarop politieke partijen optreden tegen schijnzelfstandigheid dan werkenden die in loondienst zijn.

1 Inleiding

Aanleiding van het onderzoek

In Nederland werken de meeste mensen in loondienst. Dat geeft een bepaalde zekerheid over werk en inkomen. Er is ook een grote groep mensen die er bewust voor kiest om als zelfstandige zonder personeel (zzp'er) voor verschillende organisaties te werken. Daarnaast is er in Nederland ook een groep mensen die als zzp'er aan de slag gaat, maar eigenlijk geen zelfstandige is. Dit noemt men schijnzelfstandigheid. Een aantal kenmerken van schijnzelfstandigheid zijn: geen vrijheid om te onderhandelen over tarieven, geen zeggenschap over de werkzaamheden en werktijden en vaak gaat het om structureel werk dat vergelijkbaar is met wat werknemers in vaste dienst doen.

De FNV wil graag weten hoe Nederlanders denken over schijnzelfstandigheid. Wat is hun kennisniveau hierover? Wat is hun houding ten opzichte van deze schijnzelfstandigheid? Wat vindt de Nederlander een eerlijke arbeidsmarkt en wat moet er gebeuren om mensen te beschermen tegen schijnzelfstandigheid?

Verantwoording

Er hebben tussen woensdag 27 januari en dinsdag 2 februari 2021 2.180 Nederlanders deelgenomen aan het onderzoek. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 en daarmee representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder. Een uitgebreidere verantwoording van het opinieonderzoek vindt u in hoofdstuk 7.

Leeswijzer

Het rapport is gestart met de belangrijkste bevindingen van het onderzoek. Verder is de indeling van het onderzoeksrapport als volgt:

- Hoofdstuk 2: [Kennis van Nederlanders over zzp'ers](#)
- Hoofdstuk 3: [Flexibilisering van arbeidsmarkt](#)
- Hoofdstuk 4: [Platformbedrijven en zzp'ers](#)
- Hoofdstuk 5: [Houding tegenover schijnzelfstandigheid](#)
- Hoofdstuk 6: [Beperken van schijnzelfstandigheid](#)
- Hoofdstuk 7: [Verantwoording](#)

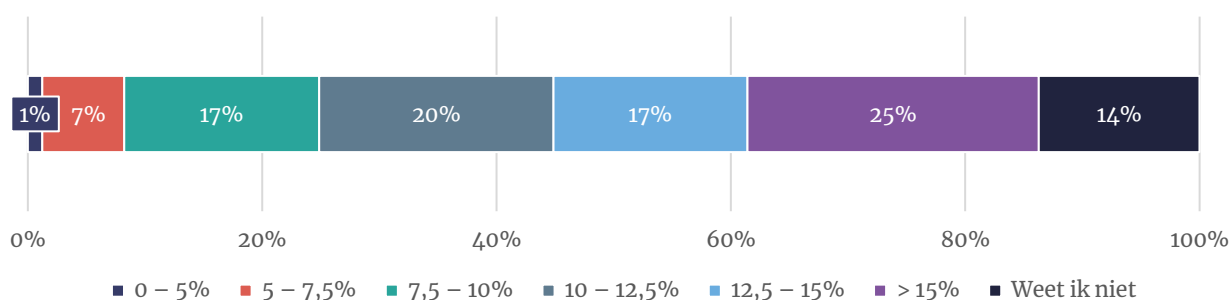
2 Kennis van Nederlanders over zzp'ers

Gemiddeld is een op de tien werkenden tussen de 15 en 75 jaar in de EU werkzaam als zzp'er. In Nederland bedroeg het aandeel zzp'ers in 2019 13,1 procent van alle werkenden (peildatum: 1 april)¹. In 2018 stond Nederland in de EU op een zevende plek met ruim 12 procent zzp'ers. In de helft van de EU-lidstaten is de afgelopen tien jaar (2009-2018) het aandeel zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking toegenomen. Nederland hoort tot de grootste groeiers binnen Europa met een groei van 2,5 procentpunt. De relatieve groei is in Nederland groter dan bijvoorbeeld in buurlanden België en Duitsland.²

Aandeel werkenden dat als zzp'er werkt

We vroegen Nederlanders hoeveel procent van het totale aantal werkenden in Nederland volgens hen als zzp'er werkzaam is. Een op de zeven inwoners gaf aan dit niet te weten. Van de overige Nederlanders denken de meesten (25%) dat het om meer dan 15 procent van het totale aantal werkenden gaat. Een op de vijf Nederlanders (17%) zegt 12,5 tot 15 procent en heeft helemaal goed. Bijna de helft van de Nederlanders zit hier dichtbij (45%).

Figuur 2.1 - Hoeveel procent van het aantal werkenden in Nederland werkt volgens u als zzp'er (n=2.180)?

Sectoren waar zzp'ers werkzaam zijn

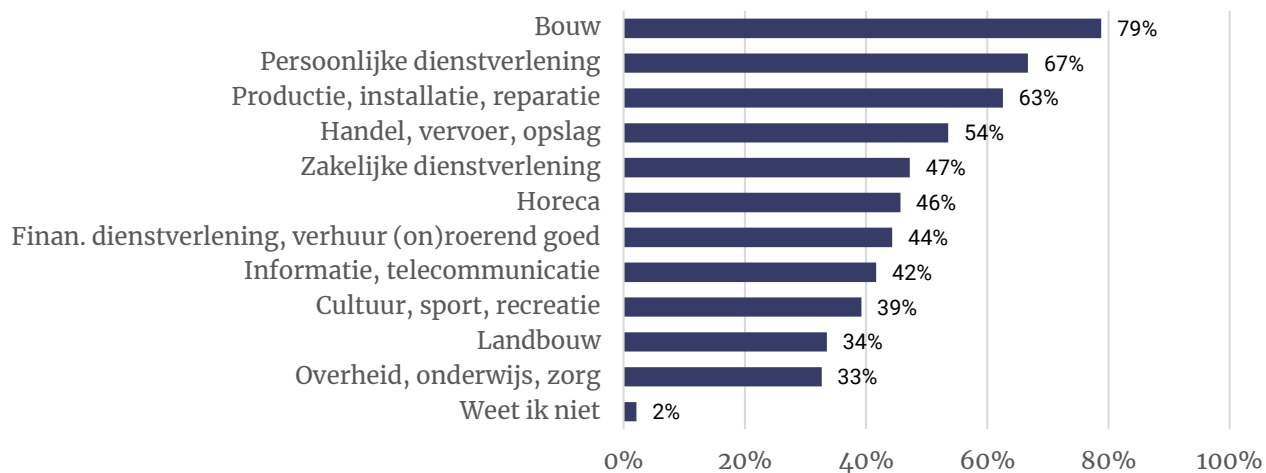
Bij sectoren waar veel zzp'ers werkzaam zijn, denken Nederlanders vooral aan de sector bouw (79%), de sector persoonlijke dienstverlening (67%) en de sector productie, installatie en reparatie (63%). Ook denkt een meerderheid van de Nederlanders aan handel, vervoer, opslag (54%). Cultuur, sport en recreatie noemt men duidelijk minder vaak wanneer men denkt aan sectoren waar veel zzp'ers werkzaam zijn (zie figuur 2.2). In werkelijkheid spelen zzp'ers in deze sector juist een belangrijke rol bij de werkgelegenheid. Zo is een relatief groot deel van de werkenden in de cultuur, sport en recreatie (37%) zzp'er. Verder zijn zzp'ers ook sterk vertegenwoordigd in de sector advisering, onderzoek en speciale zakelijke dienstverlening (32%) en de bouwsector (28%).³

¹ Bron: LISA, 2019 (peildatum: 1 april).

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/zzp/hoeveel-zzp-ers-telt-nederland-in-vergelijking-met-andere-eu-landen->

³ Bron: LISA, 2019.

Figuur 2.2 - In Nederland zijn diverse sectoren waar veel zzp'ers werkzaam zijn. Aan welke van onderstaande sectoren denkt u dan (n=2.180)?

3 Flexibilisering van arbeidsmarkt

De flexibilisering van de arbeidsmarkt is een verzamelnaam voor alle ontwikkelingen die leiden tot vervanging van personeel in vaste dienst door flexibele arbeidskrachten. Dit kunnen werknemers zijn met een tijdelijk dienstverband, maar ook oproepkrachten, uitzendkrachten, interimers, freelancers, en zzp'ers.

Relatief veel zzp'ers in Nederlandse beroepsbevolking: positief of negatief?

In verhouding met andere Europese landen zoals België en Duitsland, heeft Nederland verhoudingsgewijs veel zzp'ers in de beroepsbevolking. Men is gevraagd wat men hiervan vindt. Deze vraag is bewust algemeen en multi-interpretabel gesteld om een beeld te krijgen van de eerste associaties die deze vraag oproept. Een kwart van de Nederlanders (26%) vindt dit negatief en een op de vijf (18%) staat hier positief tegenover (zie tabel 3.1). Het grootste deel van de Nederlander is hier niet positief of negatief over, maar staat er neutraal tegenover (45%). Echter, een deel van de 'neutraal-groep' geeft in de toelichting aan geen duidelijke mening te kunnen vormen. Na de tabel staan enkele citaten (redenen) voor de drie standpunten die men in kon nemen. De zzp'ers hebben een positiever beeld bij het relatief grote aandeel zzp'ers in de Nederlandse beroepsbevolking dan de personen die werkzaam zijn in loondienst.

Tabel 3.1 – Nederland heeft in verhouding tot andere Europese landen zoals België en Duitsland relatief veel zzp'ers in de beroepsbevolking. Wat vindt u hiervan? (uitgesplitst naar werksituatie⁴)

	Positief	Neutraal	Negatief	Geen mening	Totaal
Zzp'er/freelancer (n=134)	33%	40%	21%	6%	100%
Werkzaam in loondienst, bedrijfsleven (n=743)	16%	51%	23%	10%	100%
Werkzaam in loondienst, overheid (n=39)*	11%	48%	32%	9%	100%
Werkzaam in loondienst semi-overheid (n=76)*	15%	42%	31%	12%	100%
Studerend /schoolgaand (n=188)	22%	54%	11%	13%	100%
Totaal (n=2.180)	18%	45%	26%	11%	100%

* indicatieve uitkomsten.

⁴ Niet alle werksituaties zijn hierbij meegenomen. De resterende 1.000 respondenten hebben een andere positie op de arbeidsmarkt: arbeidsongeschikt, werkloos, werkzoekend of in bijstand, gepensioneerd of VUT, huisvrouw of -man en overig.

Nederland heeft in verhouding relatief veel zzp'ers in de beroepsbevolking. Waarom vindt u dat **positief? Respondenten noemen onder andere de volgende redenen:**

- “Betekent veel mogelijkheden, flexibiliteit in de markt.”
- “Doordat de groep zzp'ers groeit, wordt de regelgeving en ondersteuning steeds beter. Daarnaast is ondernemerschap creatief en levert veel op!”
- “Een gemotiveerde flexibele schil is noodzakelijk.”
- “Een teken van initiatieven en inspiratie voor de gemeenschap.”
- “Een zzp'er biedt mogelijkheden om bij piekbelastingen of specifieke projecten externe deskundigheid in te huren.”
- “Eigen baas zijn brengt een beter arbeidsethos met zich mee.”
- “Eigen baas zijn, werken op jouw eigen manier op jouw eigen tijden. Dat verhoogt de werkproductiviteit.”

Nederland heeft in verhouding relatief veel zzp'ers in de beroepsbevolking. Waarom staat u daar **neutraal tegenover? Men noemt onder andere de volgende redenen:**

- “Aan de ene kant goed dat we zoveel ambitieuze 'entrepreneurs' hebben, maar aan de andere kant moeten we oppassen dat we niet van die schijn zelfstandigen hebben die eigenlijk worden uitgebuit door grote bedrijven”.
- “Daar heb ik nog nooit bij stilgestaan. Ik weet ook niet of dat een voor- of een nadeel is”.
- “Als men zzp'er is vanwege eigen keuze is dat prima. Als men 'gedwongen' is om als zzp'er te gaan werken dan is dat een slechte zaak”.
- “Alles hangt af van de regelgeving.”

Nederland heeft in verhouding relatief veel zzp'ers in de beroepsbevolking. Waarom vindt u dat **negatief? Men noemt onder andere de volgende redenen:**

- “Afbreuk sociale stelsel en hoger risico op financiële ellende van persoonlijke situatie zzp'er.”
- “Beheersbaarheid van de arbeidsmarkt en sociale zekerheid.”
- “Flexibiliteit brengt ook veel onzekerheid met zich mee.”
- “Gaat ook gepaard met veel financiële onzekerheid en zijn ook mensen die tot zzp'er gedwongen worden om het werk te kunnen doen wat ze willen doen.”
- “Gaat ten koste van kwaliteit werk.”
- “Gaat vanwege het niet goed verzekeren voor ziekte en ouderdomsvoorziening problemen geven waar de rest van de maatschappij voor opdraait.”

Verloning van zzp'ers en werkenden in loondienst

Ruim de helft van de Nederlanders (53%) vindt dat zzp'ers meer moeten verdienen dan iemand in loondienst bij dezelfde organisatie (zie tabel 3.2). Men noemt het risico op ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid, het opbouwen van pensioen, het sparen voor vakanties en het afdekken van gereedschaps- en materiaalkosten als belangrijke redenen. Zo noemt iemand het volgende: “Als zzp'er heb je geen recht op voorzieningen die iemand in loondienst wel heeft, zoals het recht op een WW-uitkering en WAO-uitkering en de opbouw van een pensioen.” Vier op de tien (41%) Nederlanders vinden dat zzp'ers en werkenden in loondienst hetzelfde zouden moeten verdienen ongeacht hun dienstverband.

Een gelijke beloning voor hetzelfde werk noemen meerdere respondenten als reden: “De netto beloning voor een werknemer in loondienst moet mijns inziens hetzelfde zijn als wanneer een zzp'er dezelfde werkzaamheden verricht.” Ook geven meerdere respondenten aan dat naast het salaris ook andere arbeidsvoorwaarden hetzelfde zouden moeten zijn: “Compensatie moet gelijk zijn, inclusief pensioenrechten en verzekeringen.”

Uitgesplitst naar werksituatie zien we dat zzp'ers/freelancers relatief vaker aangeven dat de zzp'ers meer moeten verdienen (85%) wanneer zij hetzelfde werk verrichten dan iemand in loondienst. Groepen met een andere werksituatie, zoals de groep werkenden in loondienst in het bedrijfsleven geven minder vaak aan dat de zzp'er meer moet verdienen (52%).

Tabel 3.2 – Wanneer een zzp'er hetzelfde werk voor dezelfde organisatie verricht als iemand in loondienst, wat zou een zzp'er dan volgens u moeten verdienen (uitgesplitst naar werksituatie⁵)

	Minder	Hetzelfde	Meer	Geen mening	Totaal
Zzp'er/freelancer (n=134)	0%	13%	85%	2%	100%
Werkzaam in loondienst, bedrijfsleven (n=743)	1%	42%	52%	5%	100%
Werkzaam in loondienst, overheid (n=39)*	3%	40%	56%	2%	100%
Werkzaam in loondienst semi-overheid (n=76)*	2%	39%	53%	6%	100%
Studerend /schoolgaand (n=188)	3%	55%	41%	1%	100%
Totaal (n=2.180)	2%	41%	53%	5%	100%

* indicatieve uitkomsten.

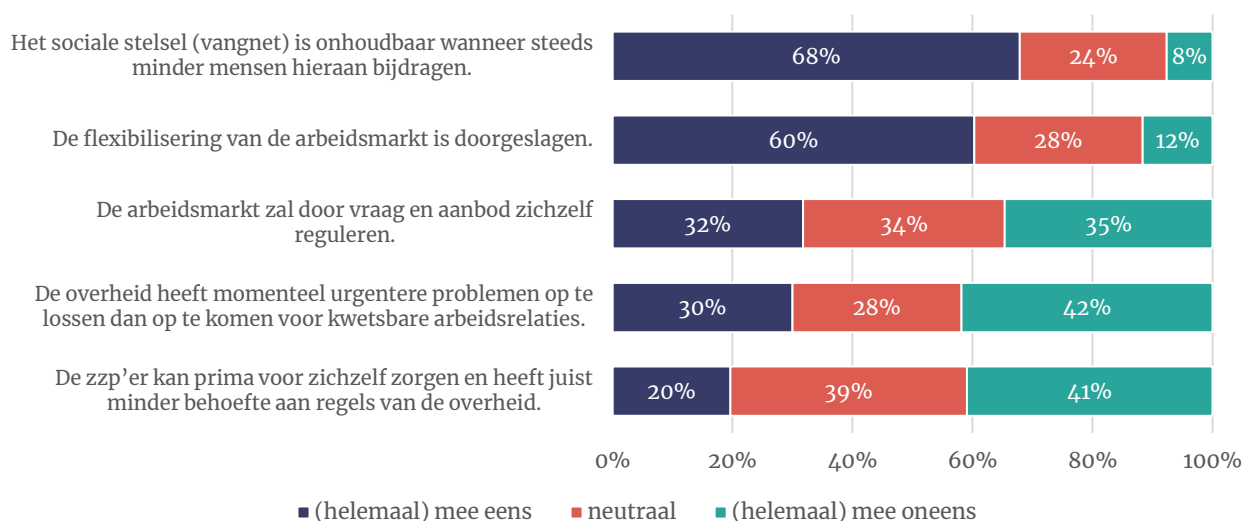
Stellingen flexibilisering arbeidsmarkt

We legden Nederlanders meerdere stellingen voor over de flexibilisering van de arbeidsmarkt (zie figuur 3.1). Zes op de tien Nederlanders vinden dat de flexibilisering van de arbeidsmarkt is doorgeslagen. De overige Nederlanders zijn het hier (helemaal) mee oneens (12%) of staan hier neutraal tegenover (28%).

Verder vinden ongeveer zeven op de tien Nederlanders dat het sociale stelsel (vangnet) onhoudbaar is wanneer steeds minder mensen hieraan bijdragen. Drie op de tien Nederlanders vinden dat de overheid momenteel urgentere problemen op te lossen heeft dan op te komen voor kwetsbare arbeidsrelaties. Twee op de vijf Nederlanders zijn het (helemaal) oneens met de stelling dat de zzp'er prima voor zichzelf kan zorgen en juist minder behoefte aan regels van de overheid heeft.

⁵ Niet alle werksituaties zijn hierbij meegenomen. De resterende 1.000 respondenten hebben een andere positie op de arbeidsmarkt: arbeidsongeschikt, werkloos, werkzoekend of in bijstand, gepensioneerd of VUT, huisvrouw of -man en overig.

Figuur 3.1 – Stellingen flexibilisering arbeidsmarkt: In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen? (n=2.180)

Stellingen uitgesplitst naar werksituatie

Nederlanders die werkzaam zijn in de (semi-) overheid hebben minder fiducia dan anderen in een arbeidsmarkt die zichzelf reguleert door vraag en aanbod (zie tabel 3.3). De ondernemers zijn het hier het meest mee eens (39%). De personen werkzaam bij de overheid in loondienst vinden zelf minder dan anderen dat de overheid momenteel urgentere problemen heeft op te lossen dan op te komen voor kwetsbare arbeidsrelaties. Ruim vier op de tien studenten en scholieren denken juist dat er urgentere problemen op te lossen zijn. Dat het sociale stelsel onhoudbaar is wanneer steeds minder mensen hieraan bijdragen zijn gemiddeld bijna zeven op de tien mensen het (helemaal) mee eens, maar de zzp'ers en freelancers relatief in de minste mate (63%).

Tabel 3.3 – Enkele stellingen uitgelicht. In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen? Aandeel personen dat het (helemaal) eens is met de stelling (n=2.180).

	Zzp'er/freelancer (n=134)	Werkzaam in loondienst, bedrijfsleven (n=743)	Werkzaam in loondienst, overheid (n=39)*	Werkzaam in loondienst semi-overheid (n=76)*	Studerend /schoolgaand (n=188)	Totaal (n=2.180)
De arbeidsmarkt zal door vraag en aanbod zichzelf reguleren.	39%	32%	28%	23%	35%	32%
De overheid heeft momenteel urgentere problemen op te lossen dan op te komen voor kwetsbare arbeidsrelaties.	31%	33%	20%	31%	42%	30%
Het sociale stelsel (vangnet) is onhoudbaar wanneer steeds minder mensen hieraan bijdragen.	63%	70%	73%	74%	65%	68%

* indicatieve uitkomsten.

4 Platformbedrijven en zzp'ers

Bekendheid met platforms voor zzp'ers

In Nederland zijn er meerdere platformbedrijven waar mensen als zzp'er aan de slag kunnen. Uber Taxi is duidelijk het bekendste voorbeeld (zie tabel 4.1). Een noemenswaardig deel van de Nederlanders kent ook de platforms Deliveroo en Uber Eats. Zo geeft respectievelijk 63 procent en 43 procent aan deze platforms te kennen. YoungOnes, Lyceo en Temper zijn minder bekend.

Het aandeel dat bekend is met een of meerdere van de voorgelegde zes platformbedrijven is onder de 18-tot-39-jarigen duidelijk hoger dan bij oudere leeftijdsgroepen. Tussen enerzijds de positie op de arbeidsmarkt van Nederlanders en anderzijds de bekendheid onder hen met een of meerdere platformbedrijven ontbreekt een duidelijk verband. Wel is het aandeel dat bekend is met Lyceo relatief hoog onder haar doelgroep: scholieren en studenten (39%). Temper is vooral bekend onder werklozen en werkzoekenden (9%).

Gebruik van platforms als consument

We zien ook duidelijke verschillen in het gebruik van platformbedrijven als consument (zie tabel 4.1). Van de genoemde platforms worden Uber Eats en Lyceo het meest gebruikt (alleen personen die deze platforms kennen). De platforms Uber Eats, Deliveroo, Uber Taxi en YoungOnes worden in verhouding vaker gebruikt door 18-tot-39-jarigen en/of scholieren en studenten dan andere (leeftijds)groepen. Daarnaast lijkt er een verband te zijn tussen de mate van stedelijkheid en het gebruik van deze platforms door consumenten: hoe stedelijker, hoe vaker men aangeeft een van deze platforms wel eens te gebruiken. Behalve de zes organisaties in tabel 4.1 geeft een deel (8%) aan (ook) andere platforms te gebruiken, zoals Freelance.nl, PostNL en Werkspot.

Van de voorgeselecteerde platforms is Uber Taxi het bekendst bij de Nederlanders. Echter, minder dan een op de tien maakt er daadwerkelijk gebruik van. Bij Uber Eats ligt de bekendheid lager, maar geeft een groter deel aan de diensten wel eens te gebruiken.

Tabel 4.1 - In Nederland zijn er diverse platforms waar mensen als zzp'er aan de slag kunnen. Welke van de onderstaande kent u (links)? Maakt u van onderstaande platforms wel eens gebruik als consument (rechts)?

	Welke van de onderstaande kent u? (n=2.180)		Maakt u van onderstaande platforms wel eens gebruik als consument? (Alleen personen die platform kennen)		
	Ja, ken ik	Nee, ken ik niet	Ja	Nee	n-waarde
Uber Taxi	86%	14%	9%	91%	1.866
Deliveroo	63%	37%	8%	92%	1.382
Uber Eats	43%	57%	17%	83%	947
YoungOnes	9%	91%	4%	96%	206
Lyceo	7%	93%	15%	85%	152*
Temper	3%	97%	0%	100%	76*

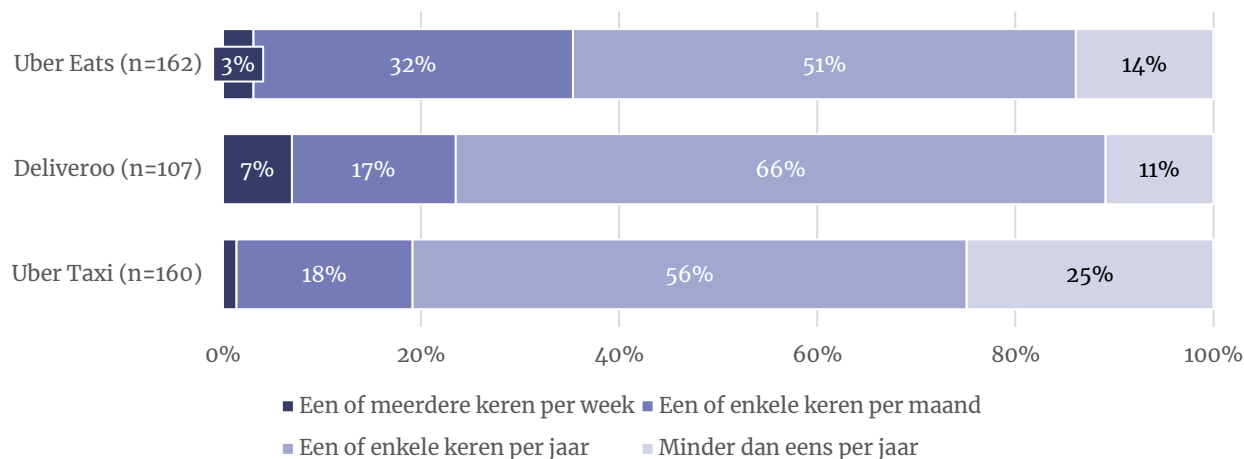
* indicatieve uitkomsten.

Gebruiksfrequentie van platforms

De personen die aangaven bepaalde platforms wel eens te gebruiken (tabel 4.1) hebben ook hun gebruiksfrequentie gegeven (zie figuur 4.1). De gebruiksfrequentie van de bezorgplatforms Uber Eats en Deliveroo is het hoogst. Zo geeft respectievelijk 35 procent en 24 procent aan eenmaal per maand of vaker deze platforms te gebruiken. De gebruiksfrequentie onder consumenten van Uber Taxi ligt in verhouding wat lager. Een kwart van haar consumenten (25%) gebruikt het platform minder dan eens per jaar. Temper, Lyceo en YoungOnes kennen onvoldoende waarnemingen om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de gebruiksfrequentie.

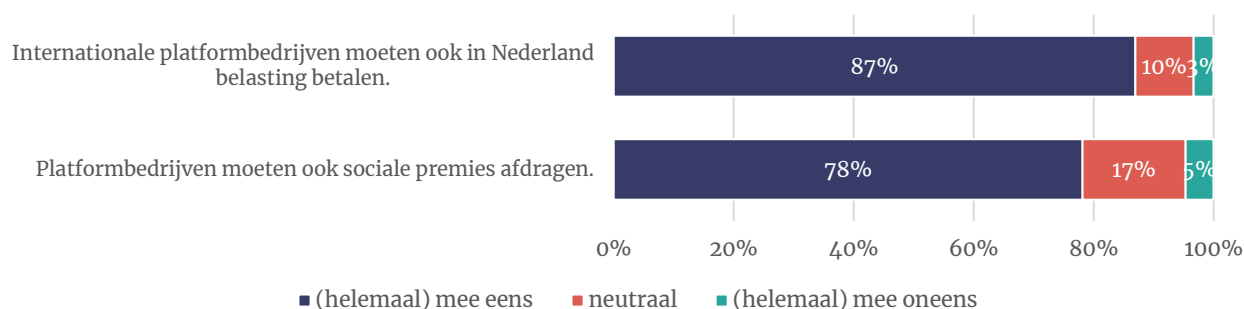
Figuur 4.1 - Alleen personen die platform wel eens gebruiken: Hoe vaak maakt u gebruik van platforms?

Nederlanders maken gebruik van platforms om uiteenlopende redenen. Gemak is bij alle platformaanbieders een veel gehoord argument bij het gebruik van een platform in het algemeen. Uber Taxi blijkt in gebruiksgemak nog een extra voordeel te hebben door de mogelijkheid van afname van de dienst in het buitenland. Ook prijsniveau noemt men alleen bij Uber Taxi. Bij Uber Eats en Deliveroo speelt het aanbod een belangrijke rol: respondenten geven aan de keuze te maken voor een restaurant en niet voor een bezorger. De bezorgdienst is vaak gekozen door het restaurant en de enige bezorgoptie voor consumenten.

We legden Nederlanders meerdere stellingen voor over platformbedrijven (zie figuur 4.2). Bijna negen op de tien Nederlanders (87%) vinden dat platformbedrijven ook in Nederland belasting zouden moeten betalen en acht op de tien (78%) vinden dat platformbedrijven ook sociale premies moeten afdragen.

Figuur 4.2 – Stellingen platformbedrijven: In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen? (n=2.180)

Stellingen uitgesplitst naar werksituatie

Opvallend is het relatief lage aandeel studenten/scholieren dat aangeeft het (helemaal) eens te zijn dat platformbedrijven ook sociale premies moeten afdragen. Dit ligt met 68 procent, 10 procent onder het landelijk gemiddelde. Tot slot zien we dat Nederlanders het grotendeels (87%) (helemaal) eens zijn met de stelling dat internationale platformbedrijven ook in Nederland belasting moeten betalen. Het aandeel studenten/scholieren ligt met 79 procent ruim onder dat gemiddelde.

Tabel 4.2 – Enkele stellingen uitgelicht. In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen? Aandeel personen dat het (helemaal) eens is met de stelling (n=2.180).

	Zzp'er/freelancer (n=134)	Werkzaam in loondienst, bedrijfsleven (n=743)	Werkzaam in loondienst, overheid (n=39)*	Werkzaam in loondienst semi-overheid (n=76)*	Studerend /schoolgaand (n=188)	Totaal (n=2.180)
Platformbedrijven moeten ook sociale premies afdragen.	73%	75%	84%	81%	68%	78%
Internationale platformbedrijven moeten ook in Nederland belasting betalen.	93%	85%	95%	85%	79%	87%

* indicatieve uitkomsten.

5 Houding tegenover schijnzelfstandigheid

Het onderwerp schijnzelfstandigheid kan voor menig respondent abstract overkomen. Hierom is gekozen om men een fictieve casus voor te leggen, waarbij middels stellingen de meningen zijn bevraagd (zie tekstvak).

Casus: taxichauffeur Paula (zzp'er)

We hebben u een voorbeeld gegeven van een zzp'er die werkt als schijnzelfstandige: Paula werkt fulltime als taxichauffeur. Zij is een zzp'er die hetzelfde werk doet als een taxichauffeur in loondienst. Als zzp'er valt zij niet onder de cao taxi. Haar tarief is lager dan het geldende cao-loon bij vergelijkbaar werk. Ook is haar werk onzeker en kan zij geen buffer opbouwen om zichzelf te verzekeren tegen ziekte, arbeidsongeschiktheid of om pensioen op te bouwen.

Twee vragen:

- 1 Bent u bereid meer te betalen voor een taxirit als u er dan zeker van bent dat deze chauffeur een eerlijk en zeker inkomen krijgt?
- 2 Bent u bereid te kiezen voor een taxirit bij een andere aanbieder als u er dan zeker van bent dat deze chauffeur een eerlijk en zeker inkomen krijgt?

Bereidheid om meer te betalen bij zekerheid over eerlijk en zeker inkomen

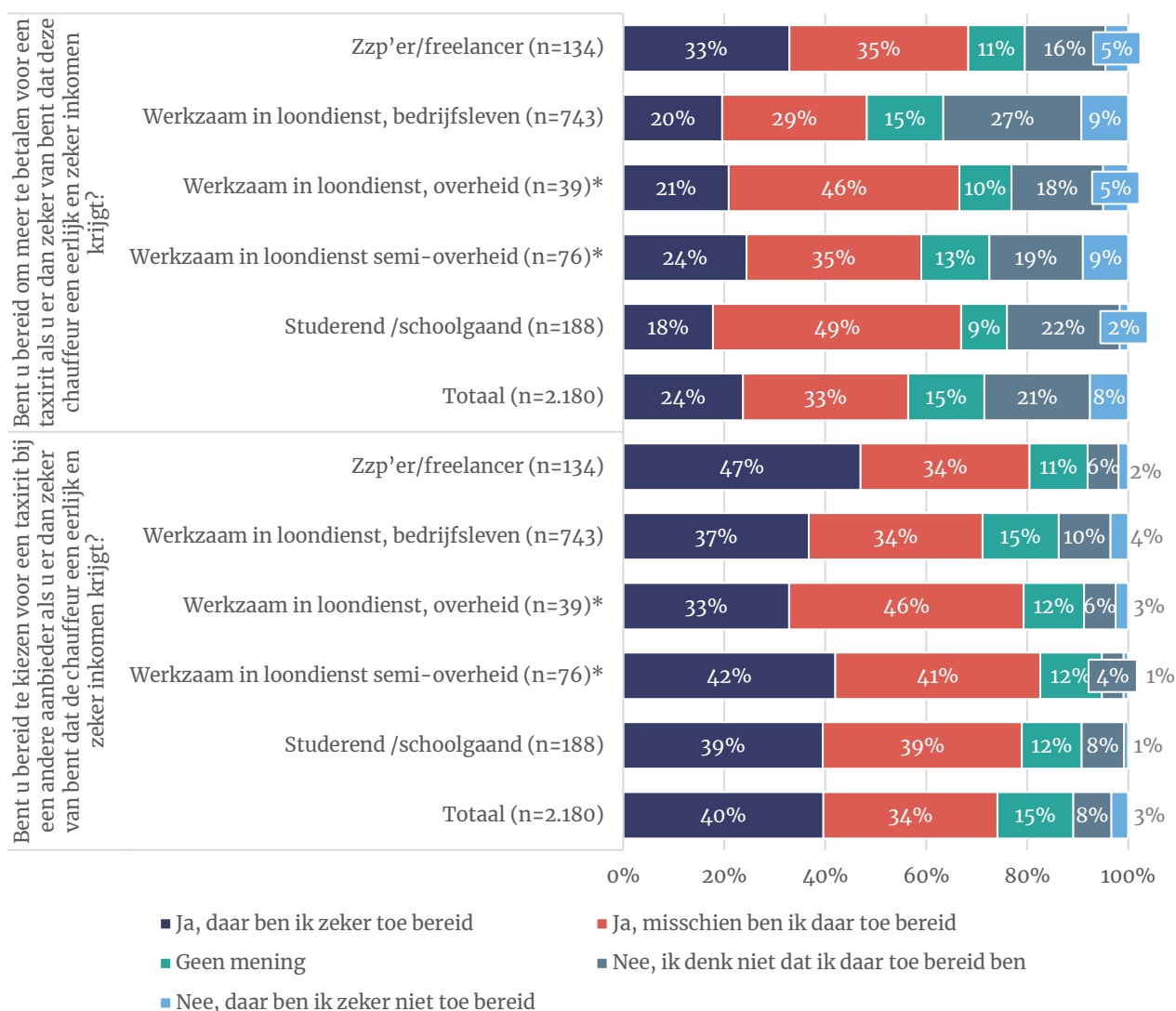
Meer dan de helft van de Nederlanders (57%) geeft aan bereid te zijn om meer te betalen als zij er zeker van zijn dat de aanbieder (taxichauffeur) een eerlijk en zeker inkomen krijgt (zie figuur 5.1). Een op de drie (29%) is (zeker) niet bereid om meer te betalen en 15 procent geeft aan geen mening te hebben over deze stelling.

Bereidheid keuze alternatief bij zekerheid over eerlijk en zeker inkomen

Driekwart van de Nederlanders geeft aan zeker (40%) of misschien (34%) bereid te zijn om te kiezen voor een andere aanbieder als men er zeker van is dat een aanbieder (taxichauffeur) daar een eerlijk en zeker inkomen krijgt. Een op de tien (11%) is (zeker) niet bereid om te kiezen voor een andere aanbieder en 15 procent geeft aan geen mening te hebben over deze stelling.

Figuur 5.1 - Bereidheid meer betalen of keuze voor andere aanbieder bij schijnzelfstandigheid. Uitgesplitst naar werksituatie⁶.

* indicatieve uitkomsten.

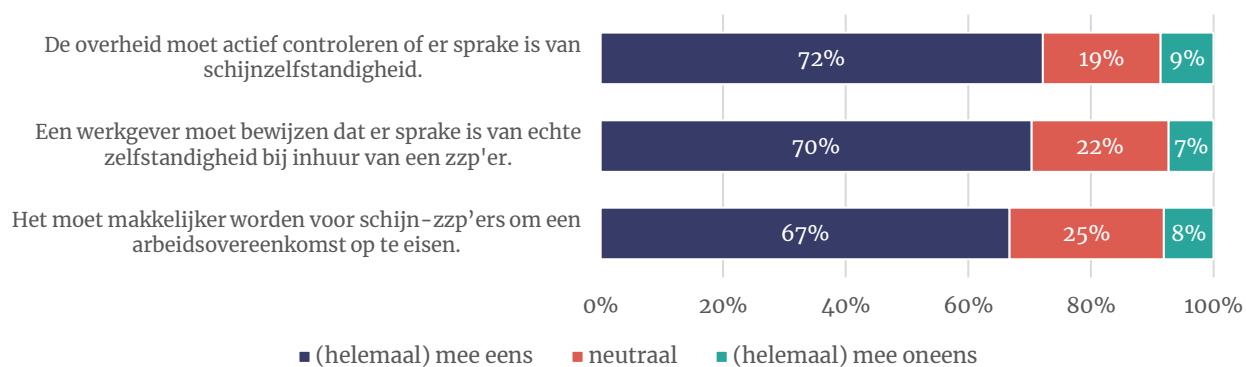
Wanneer Nederlanders financieel bij moeten dragen om te zorgen voor een eerlijk en zeker inkomen van de chauffeur, zien we dat werkenden in loondienst in het bedrijfsleven evenals werknemers bij de semi-overheid daarvoor meer gevoelig zijn dan de Nederlanders in andere arbeidsposities.

We legden Nederlanders meerdere stellingen voor over schijnzelfstandigheid (zie figuur 5.2). Ongeveer zeven op de tien Nederlanders vinden dat de overheid actief moet controleren of er sprake is van schijnzelfstandigheid en dat een werkgever moet bewijzen dat er sprake is van echte zelfstandigheid bij inhuur van een zzp'er.

⁶ Niet alle werksituaties zijn hierbij meegenomen. De resterende 1.000 respondenten hebben een andere positie op de arbeidsmarkt: arbeidsongeschikt, werkloos, werkzoekend of in bijstand, gepensioneerd of VUT, huisvrouw of -man en overig.

Figuur 5.2 – Stellingen schijnzelfstandigheid: In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen?
(n=2.180)

6 Beperken van schijnzelfstandigheid

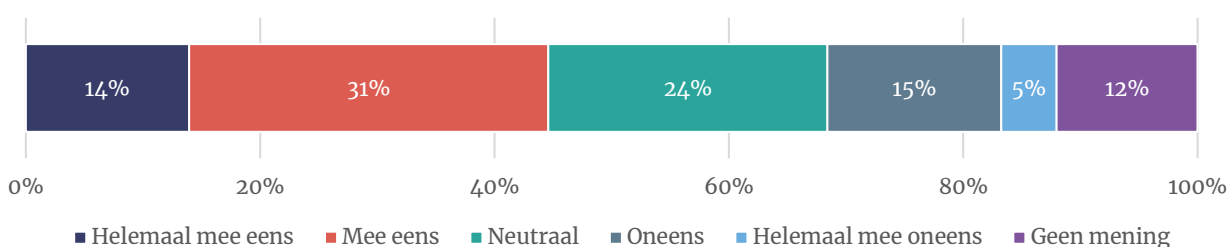
Drie soorten werkenden: werknemer met contract, uitzendkracht of zelfstandige

De commissie Borstlap heeft de werking van de huidige arbeidsmarkt onderzocht en in januari 2020 een rapport gepubliceerd met adviezen. De commissie stelt onder meer voor dat er nog maar drie soorten zijn voor werkenden: iemand is een werknemer met een contract, een uitzendkracht, óf een zelfstandige. Arbeidsvormen als oproepkracht, interimmer of freelancer zouden dan niet meer bestaan.

Bijna de helft (45%) van de Nederlanders is het (helemaal) eens met de stelling. Zo vinden meerdere respondenten dat dit voor meer overzicht en duidelijkheid zorgt. Een aantal antwoorden die dit illustreren: “Duidelijkheid scheppen voor een ieder. Als werknemer trek je bijna altijd aan het kortste eind op deze manier. Alleen grote bedrijven profiteren hier maximaal van.”, “Dit maakt de arbeidsmarkt een stuk overzichtelijker.” en “Duidelijkheid, minder verschillende regels. Weet waar je aan toe bent en welke risico's je hebt bij de verschillende vormen.”

Een op de vijf Nederlanders (20%) geeft aan het (helemaal) oneens te zijn met het standpunt van de commissie Borstlap. Zo geven meerdere respondenten aan dat voor sommige sectoren een flexibele schil essentieel is. De volgende antwoorden illustreren dit: “Er moet een flexibele schil blijven voor werkgevers”, “Bij sommige beroepen is vooraf niet bekend wat de inzetbaarheid zal zijn.”, “Dan heb je niemand meer in de zorg en de horeca etc. ik geloof niet dat dat lukt.” en “Er zijn nu eenmaal sectoren waarin oproepkrachten en interimmers nodig blijven. Denk aan seizoensarbeid, horeca (festivals), evenementen.”

Figuur 6.1 - De commissie Borstlap stelt onder meer voor dat er nog maar drie soorten zijn voor werkenden: iemand is een werknemer met een contract, een uitzendkracht, óf een zelfstandige. Wat vindt u van dit standpunt? (n=2.180)

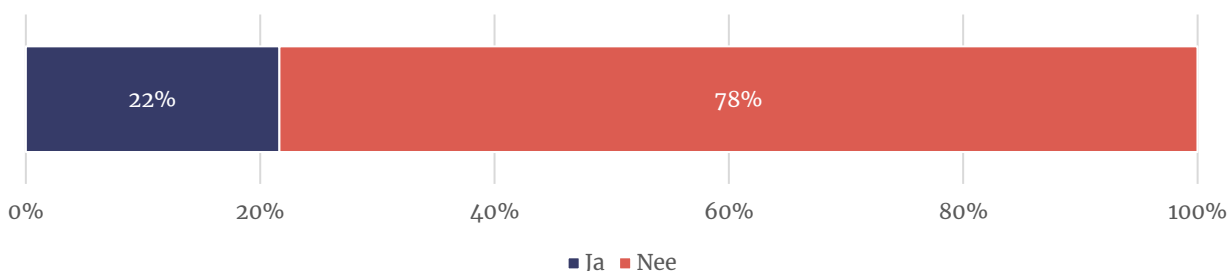
Rechtszaak van FNV tegen platformbedrijven

De FNV vindt dat veel zelfstandigen en platformwerkers recht hebben op een contract in dienst van de opdrachtgever, omdat ze eigenlijk werknemer zijn en recht hebben op de arbeidsvoorwaarden die daarbij horen. FNV is daarom een rechtszaak begonnen tegen onder meer platforms als Deliveroo, Temper en Uber.

Meer dan driekwart van de Nederlanders (78%) was niet op de hoogte van de rechtszaak van de FNV tegen platforms als Deliveroo, Temper en Uber. De overige 22 procent was hier wel van op de hoogte.

Figuur 6.2 - Rechtszaak van de FNV tegen platforms als Deliveroo, Temper en Uber. Wist u van deze rechtszaak af? (n=2.180)

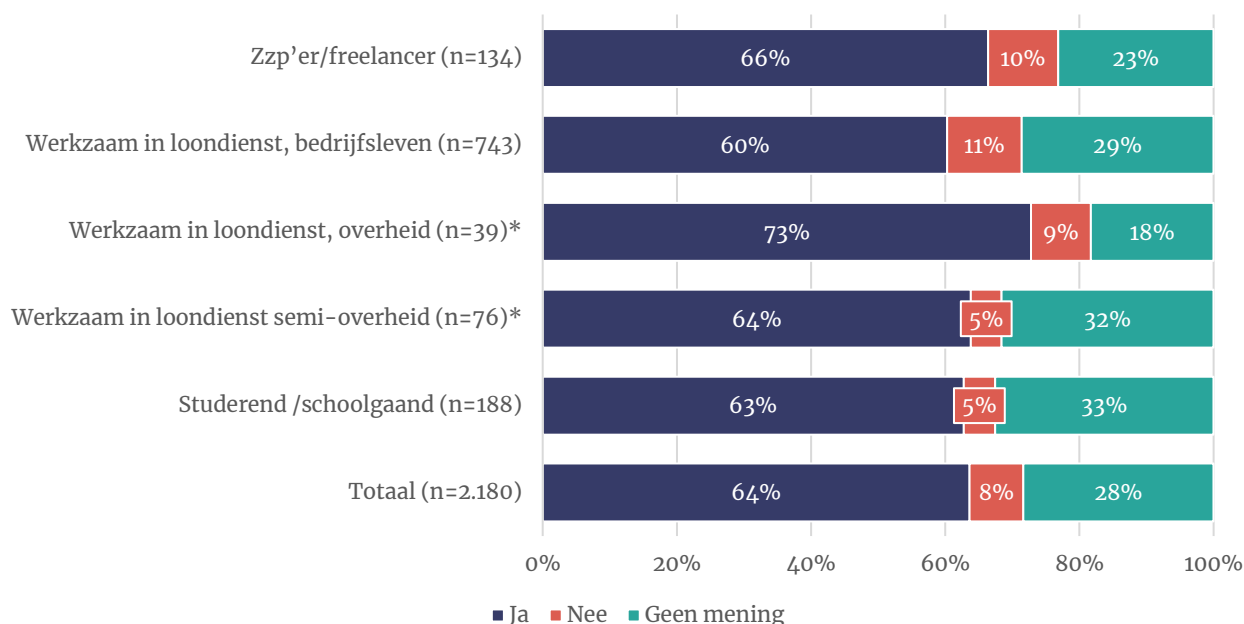
Desgevraagd vindt een ruime meerderheid (64%) van de Nederlanders het een goede zaak dat de FNV een rechtszaak is gestart tegen de platformbedrijven. De volgende antwoorden illustreren dit standpunt: “Goed dat een grotere organisatie de belangen van individuen verdedigt, als organisatie heb je in deze situatie meer zeggingskracht dan als individu.”, “Goed dat er hierdoor aandacht voor komt en dat er eens goed naar gekeken wordt.”, “Algehele bemoeienis omtrent contractsoorten lijkt mij niet goed, alleen wanneer bedrijven over de schreef gaan zoals het geval is bij veel internationale platformen kunnen er wat mij betreft regels opgesteld worden en daarop gehandhaafd worden.” en “Eigenlijk zou het niet nodig moeten zijn, maar fijn dat deze vakbond voor werkenden opkomt.”

Drie op de tien Nederlanders hebben geen mening over of het goed of slecht is dat de FNV deze rechtszaak is begonnen.

Bijna een op de tien Nederlanders (8%) vindt de rechtszaak geen goede zaak. De volgende antwoorden illustreren dat: “Als zzp'er ga je een bepaald avontuur aan met bijbehorende risico's. Je weet dat je minder verdient en dat er andere regels zijn. Ga je hier niet mee akkoord dan moet je geen zzp'er worden.”, “Te veel administratieve rompslomp als je voor elk klusje een arbeidscontract zou moeten opstellen.”, “Niet alle zelfstandigen willen dat geregeld en die vastheid/eisen van regelgeving.” en “De zzp'er besluit zelf om als zzp'er te werken.”

In verhouding vinden zzp'ers het vaker een goede zaak dat de FNV een rechtszaak is begonnen tegen enkele platformbedrijven dan werkenden in loondienst in het bedrijfsleven (zie figuur 6.3).

Figuur 6.3 – Vindt u de rechtszaak van de FNV tegen platforms als Deliveroo, Temper en Uber goed? Uitgesplitst naar werksituatie⁷.

* indicatieve uitkomsten.

Schijnzelfstandigheid en landelijke verkiezingen

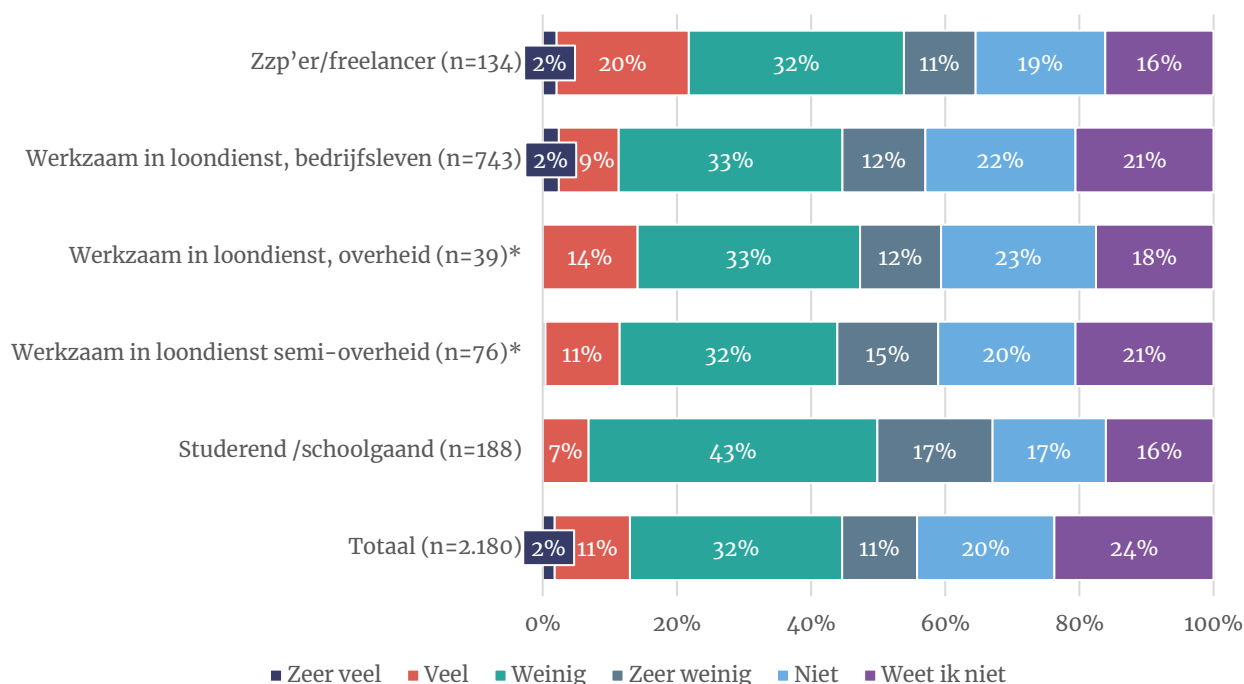
Nederlanders zijn gevraagd in hoeverre zij bij landelijke verkiezingen op 17 maart wel of geen rekening houden met de wijze waarop politieke partijen optreden tegen schijnzelfstandigheid. Ruim zes op de tien Nederlanders geven aan hier (zeer) weinig (43%) of geen (20%) rekening mee te houden bij het uitbrengen van hun stem (figuur 6.4). Verder geeft een relatief klein deel van de Nederlanders aan hier (zeer) veel rekening mee te houden. Een kwart (24%) geeft aan dit (nog) niet te weten.

De werksituatie speelt een rol bij de mate waarin men rekening zegt te houden met hoe politieke partijen optreden tegen schijnzelfstandigheid bij de landelijke verkiezingen. Zo houden zzp'ers met oog op de verkiezingen vaker (zeer) veel rekening met de wijze waarop politieke partijen optreden tegen schijnzelfstandigheid dan werkenden die in loondienst zijn (zie figuur 6.4).

⁷ Niet alle werksituaties zijn hierbij meegenomen. De resterende 1.000 respondenten hebben een andere positie op de arbeidsmarkt: arbeidsongeschikt, werkloos, werkzoekend of in bijstand, gepensioneerd of VUT, huisvrouw of -man en overig.

Figuur 6.4 - Houdt u bij de landelijke verkiezingen op 17 maart rekening met hoe politieke partijen willen optreden tegen schijnzelfstandigheid?

* indicatieve uitkomsten.

Wanneer je de gegeven antwoorden over de invloed van het onderwerp schijnzelfstandigheid op het kiesgedrag afzet tegen de antwoorden over de mate van belang om het probleem van kwetsbare arbeidsrelaties op te lossen (tabel 6.1), zie je in bijna alle categorieën (behalve de categorie 'niet') dat de respondenten het meer (volledig) oneens zijn met de stelling 'De overheid heeft momenteel urgentere problemen op te lossen dan op te komen voor kwetsbare arbeidsrelaties' dan (volledig) mee eens. Dus ook onder de respondenten die met hun stemgedrag (zeer) weinig rekening houden met het onderwerp schijnzelfstandigheid vindt een groter deel het van belang dat de overheid op moet komen voor kwetsbare arbeidsrelaties.

Tabel 6.1 -Vergelijking tussen 1) Houdt u bij de landelijke verkiezingen op 17 maart rekening met hoe politieke partijen willen optreden tegen schijnzelfstandigheid? en 2) Stelling: De overheid heeft momenteel urgenter problemen op te lossen dan op te komen voor kwetsbare arbeidsrelaties.

		De overheid heeft momenteel urgenter problemen op te lossen dan op te komen voor kwetsbare arbeidsrelaties.					Totaal
		Volledig mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Volledig mee eens	
Houdt u bij de landelijke verkiezingen op 17 maart rekening met hoe politieke partijen willen optreden tegen schijnzelfstandigheid?	Zeer veel (n=36)*	47%	19%	11%	14%	8%	100%
	Veel (n=286)	19%	47%	16%	15%	3%	100%
	Weinig (n=691)	7%	39%	27%	23%	4%	100%
	Zeer weinig (n=246)	8%	29%	30%	26%	8%	100%
	Niet (n=443)	4%	29%	29%	30%	8%	100%
	Weet ik niet (n=478)	7%	36%	31%	21%	6%	100%

* indicatieve uitkomsten.

7 Verantwoording

Verantwoording

I&O Research voerde een landelijk representatief onderzoek uit onder 2.180 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Alle deelnemers zijn afkomstig uit het I&O Research Panel. Niet alle vragen die in dit rapport worden gepresenteerd zijn aan alle 2.180 Nederlanders gesteld. Bij iedere tabel of figuur wordt de steekproefbasis vermeld. Het onderzoek vond plaats van woensdag 27 januari tot dinsdag 2 februari 2021.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.180$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,0 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl